Eduskunta
Suuri valiokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausunto Suurelle valiokunnalle

Komission ehdotus, joka sisältää kattavan tiedonannon ”Dynaaminen EU:n talousarvio tulevaisuuden tarpeisiin – Monivuotinen rahoituskehys 2028-2034”, sekä ehdotuksen rahoituskehysasetukseksi, ehdotuksen toimielinten väliseksi sopimukseksi, ehdotuksen omia varoja koskevaksi päätökseksi, kansallisen ja aluetason kumppanuusrahastoa koskevan asetusehdotuksen (jatkossa NRP-suunnitelma), kilpailukykyrahastoa koskevan asetusehdotuksen, Verkkojen Eurooppa -asetusehdotuksen, Globaali Eurooppa -asetusehdotuksen, asetusehdotuksen EU-rahoituksen tuloksellisuuden seurannasta ja horisontaalisista periaatteista ja joukko muita sektorikohtaisia ehdotuksia.

Euroopan komissio antoi 16.7.2025 lausuntopyynnön kohteena olevan ehdotuksensa EU:n tulevasta talousarviosta monivuotiseksi rahoituskehykseksi vuosille 2028-2034 (COM (2025) 570 final *(jäljempänä MFF-asetusehdotus)*. Komissio täydensi ehdotustaan 3.9.2025 antamalla lisää sektorikohtaisia ehdotuksia. Sosiaali- ja terveysministeriöltä on pyydetty kirjallista asiantuntijalausuntoa MFF-asetusehdotuksesta laadittuun E-kirjelmään (EU/852/2025-VNK-8). Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta toimittaa asiantuntijalausuntonsa edellä mainittuun asiaan liittyen ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Yleisiä huomioita liittyen komission ehdottamaan EU:n tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen vuosille 2028-2034

Sosiaali- ja terveysministeriö *(jäljempänä STM)* toteaa, että se on yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa osallistunut MFF-asetusehdotuksesta laadittuun E-kirjelmän (EU/852/2025-VNK-8) laadintaan, missä E-kirjeellä on informoitu eduskuntaa komission tiedonannosta sekä rahoituskehyskokonaisuuteen kytkeytyvistä Suomen ensivaiheen kannoista.

STM kannattaa komission ehdotusta tulevan rahoituskehyksen yksinkertaistamis- ja joustamispyrkimyksistä, jossa muun muassa rahoitusohjelmia karsitaan ja päällekkäisyyksiä poistetaan. STM kannattaa komission rahoituskehyksen tehostamistavoitteita EU:n strategisemmasta ja vaikuttavammasta EU-varojen käytöstä, jolloin pystyttäisiin aiempaa paremmin myös vastaamaan muuttuvaan geopoliittisen toimintaympäristön haasteisiin.

Euroopan kilpailukyky-rahasto (ECF) ja pelastuspalvelumekanismi (UCPM-HER)

STM toteaa, että keskeinen iso muutos verrattuna nykyiseen rahoituskehykseen koskee ehdotetun uuden MFF:n budjetin II-otsaketta, jossa kilpailukykyrahaston (ECF) yksi osa-alue on; ”*Terveys, bioteknologia, maatalous ja biotalous”*. Edellä mainitulle osa-alueelle ehdotetaan

allokoitavaksi 20 mrd. euroa. STM kannattaa terveyden ja bioteknologian rahoituksen vahvistamista Euroopan kilpailukyvyn ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

STM on kuitenkin tunnistanut mahdolliseksi riskiksi kansanterveystoimien rahoituksen merkittävän heikentymisen ehdotetussa uudessa rahoituskehyksessä, vaikka kyseiset toimet ovat keskeisiä itsessään sekä EU:n kilpailukyvylle ja varautumiselle. Edellä olevien huomioiden lisäksi kyseessä olisi kokonaan uusi ohjelma, johon nykyisen terveysohjelman *(EU4health)* sisältö olisi pääosin sisällytetty, pois lukien terveysuhkiin varautuminen ja vaste, jotka menisivät pääsääntöisesti osaksi UCPM-HER-asetusehdotusta. STM korostaa, että kyseessä on kaiken kaikkiaan iso ja merkittävä rakenteellinen muutos suhteessa nykyiseen rahoituskehykseen.

Edellä olevan lisäksi STM korostaa, että nykyisen nyt päättyvän terveysohjelman *(EU4Health)* Suomen saannot ovat olleet kuluvalla MFF-kaudella noin 47 milj. euroa ja STM arvioi, että koko kaudelle (v. 2021-2027) saannot olisivat noin 73 milj. euroa, joka olisi noin 1,66 % ohjelman rahoituksesta. EU4Health-ohjelma on ollut merkittävä rahoituslähde suomalaisille terveysalan toimijoille ja eurooppalaiselle terveydenhuollon alalle ohjelma on tarjonnut noin 4,4 mrd. eur olevan rahallisen tuen. EU4health-ohjelmassa on korostettu kansanterveyttä yhtenä EU:n painopisteistä ja ohjelma on auttanut vastaamaan pitkän aikavälin terveyshaasteisiin tekemällä terveydenhuoltojärjestelmistä vahvempia, selviytymiskykyisempiä ja saavutettavampia. Vastaavanlaisia tavoitteita terveyden osalta ei ole sellaisenaan esitetty tulevassa rahoituskehyksessä.

Terveysuhkiin varautuminen ja vaste on liitetty laajennettuun UCPM-HER-välineeseen osana varautumisunionin vahvistamista. STM suhtautuu tähän lähtökohtaisesti myönteisesti ja näkee selkeitä mahdollisuuksia terveysalan varautumisen vahvistamiseksi. Neuvottelujen kuluessa selvitetään terveyttä koskevan osuuden suhdetta asetuskokonaisuuteen. MFF-asetusehdotuksen mukaan terveyshätävalmius- ja reagointitoimia koordinoitaisiin edelleen nykyisissä rakenteissa, mukaan lukien terveysturvakomitea ja HERAn hallintoneuvosto. DG HERA (terveyshätätilanteiden valmiusviranomainen) vastaisi UCPM-HERin terveyshätävalmiutta ja -apua koskevan osan täytäntöönpanosta. STM korostaa, että varautumisen rahoitus jakaantuu MFF-ehdotuksessa eri rahoitusvälineisiin ja siksi kokonaiskuvan hahmottaminen on tärkeää varautumisen rahoituksen jatkumon turvaamiseksi.

Tasa-arvo-näkökulma uudessa MFF:n kehysehdotuksessa

STM pitää tärkeänä, että sukupuolten tasa-arvo on tässä E-kirjeessä kirjattuna Suomen kantaan, jossa *”Suomi tukee komission rahoituskehysehdotuksen lähtökohtaa edistää sukupuolten tasa-arvoa”*. Tasa-arvo sisältyy yhtenä painopisteenä AgoraEU-ohjelman CERV+-osioon; ”*Oikeuksia, yhdenvertaisuutta, kansalaisia* ja *kansalaisyhteiskuntaa”* koskevan erityistavoitteen alle. STM toteaa, ettei vielä ole mahdollista arvioida, miten tämä siirto ehdotetussa uudessa rahoituskehyksessä nykyistä alemmalle tasolle ja ylipäätänsä muut MFF:n rakenteelliset muutokset vaikuttavat tasa-arvoa koskevaan rahoitukseen. Sukupuolten tasa-arvo on komission tuloksellisuusasetusehdotuksessa horisontaalinen periaate, jota seurataan tulosseurantajärjestelmässä. STM:n alustavan arvion pohjalta on kuitenkin epäselvää, onko tässä kyse lähinnä tasa-arvoa koskevan rahoituksen seurannasta vai sukupuolten tasa-arvon edistämisestä rahoitusohjelman horisontaalisena tavoitteena ja tasa-arvon sisällyttämisestä rahoitusohjelmien valmisteluun, toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin. STM esittää huolensa koskien sitä, missä määrin sukupuolten tasa-arvo määritellään erityistavoitteeksi ja rahoituksen

Eduskunta
Suuri valiokunta

kohteeksi eri rahoitusohjelma-asetuksissa, kuten NRP-asetuksessa, ja miten sukupuolten tasa-arvoa edistetään läpileikkaavana tavoitteena MFF:ssä.

Muita huomioita

Yleisenä huomiona voidaan todeta, että joustavuuden ja tehokkuuden nimissä rahastojen liittäminen yhteen on STM:n mielestä kannatettavaa päällekkäisyyksien poistamiseksi, hallinnon selkeyttämiseksi ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi. STM pitää tärkeänä, että jäsenvaltioilla on merkittävät vaikutusmahdollisuudet rahoitusohjelmien sisältöihin sekä rahoituksen jakoon ja jakautumiseen työohjelmissa. Lisäksi STM painottaa osana Suomen kokonaisturvallisuutta väestön resilienssin näkökulmaa, joka kattaa muun muassa terveyden ja toimintakyvyn ylläpidon, sekä lääkinnällisten vastatoimien keskeisen merkityksen muuttuvaan geopoliittisen toimintaympäristön haasteisiin vastattaessa

Johtopäätökset

STM yhtyy E-kirjeessä esitettyihin Suomen kantoihin.

Asiakirjat:
COM (2025) 570 final
E-kirje EU/852/2025-VNK-8

Laatija

Stina Oksa
Erityisasiantuntija
Sosiaali- ja terveysministeriö